

Univerzitet u Sarajevu

Filozofski fakultet

Odsjek za orijentalnu filologiju

Katedra za turski jezik i književnost

**Glagolska imenica na *-mA* i njeni prijevodni ekvivalenti u
bosanskom jeziku**

(ZAVRŠNI MAGISTARSKI RAD)

Mentor: prof.dr.Sabina Bakšić

Kandidat: Farah Zenunović

Sarajevo, 2023

Sadržaj

Uvod.....	3
Infinitni glagolski oblici turskog jezika	4
Organizacija infinitnih skupina	4
Nominalizacija.....	4
Sintagmatski odnosi konstituenta imenske skupine	4
Preoblika imenske rečenice u imensku skupinu na <i>-ma</i>	6
Infinitne skupine u organizaciji glavne rečenice.....	6
Glagolske imenice.....	7
Glagolska imenica na <i>-ma/-me</i>	9
Glagolska imenica na <i>-ma</i> u padežima.....	11
Glagolska imenica u padežu dativu sa nastavcima <i>e/a</i>	11
Glagolska imenica na <i>-ma</i> u padežu lokativu sa nastavcima <i>da/de</i>	12
Glagolska imenica na <i>-ma</i> u padežu ablativu sa nastavcima <i>dan/den</i>	12
Glagolska imenica na <i>-ma/-me</i> sa prisvojnim sufiksima	13
Glagolska imenica na <i>-ma</i> sa prisvojnim sufiksom i postpozicijama - gl. imenica na <i>-ma</i> u adverbijalima.....	16
Glagolska imenica na <i>-ma</i> u prvoj genitivnoj vezi.....	21
Glagolska imenica na <i>-ma</i> u drugoj genitivnoj vezi.....	22
Glagolska imenica na <i>-ma</i> kao atributna rečenica sa veznikom <i>-da</i>	27
Glagoli koji zahtijevaju glagolske imenice na <i>-mak i -ma</i>	31
Zaključak	37
Literatura	38

Uvod

U svom radu obrađivati ću temu glagolske imenice na *-ma* turskom jeziku te u prevodima navoditi njene prijevodne ekvivalente u bosanskom jeziku. Iako ono što ona tvori izgleda jednostavno, u pozadini svoje radnje ona ima velik obim funkcija i upotreba u turskom jeziku te je najzastupljenija glagolska imenica zajedno sa glagolskom imenicom na *-mak* i *-dik*. Svoj rad započet ću objašnjavanjem infinitivnih formi i njihovom upotrebom u rečenicama.

Nakon toga ću iznijet samu definiciju glagolskih imenica, te kako bih bolje približila svoju temu, ukratko navesti par definicija i primjera o drugim glagolskim imenicama. Glavni dio rada započet ću s temom nominalizacije, procesa prebacivanja finitne glagolske rečenice u rečenicu sa glagolskom imenicom na *-ma*. Zatim ću reći nešto više o samoj glagolskoj imenici na *-ma*, njenim odlikama, funkcijama i upotrebi, a onda u daljnjem radu to šire obraditi u dijelovima kao što su funkcije glagolske imenice na *-ma* u rečenici, glagolska imenica na *-ma* kao atribut i adverbijal, te njena upotreba u prvoj i drugoj genitivnoj vezi sa njihovim prijevodnim ekvivalentima. Na kraju ću se dotaći glagola koji zahtijevaju glagolske imenice na *-mak* i *-ma* jer je njihova upotreba jako zastupljena.

Svoj rad ću potkrepljivati gramatikama raznih gramatičara i autora, prvenstveno se služeći dvjema knjigama autora Ekrema Čauševića: *Gramatika suvremenog turskog jezika* i *Ustroj, sintaksa i semantika infinitivnih glagolskih oblika u turskom jeziku*, te ću za korpus koristiti djelo književno-umjetničkog stila *Snijeg*, autora Orhan Pamuka i prijevod Marte Andrić na bosanski jezik.

Infinitni glagolski oblici turskog jezika

Organizacija infinitnih skupina

Ekrem Čaušević, u djelu *Ustroj, sintaksa i semantika infinitnih glagolskih oblika u turskom jeziku* detaljno objašnjava dio infinitnih glagolskih oblika. On navodi da uprkos tome što ove skupine ne mogu biti predikati glavne rečenice, imaju neka obilježja glagola, uglavnom valencijske osobine, ali ovisno od toga kako se preoblikuju stiču i nova, pa tako glagolske imenice posjeduju i imenske i glagolske osobine, a participi i proparticipi i pridjevska i glagolska.¹

Što se tiče upravnog člana svake infinitne skupine, on je uvijek u krajnjoj desnoj poziciji. Vrste preoblika se dijele na nominalizaciju, atribuciju i adverbijalizaciju. U nominalizaciji sredstvo preoblike su glagolske imenice, u atribuciji participi i proparticipi a u adverbijalizaciji konverbi ili kvazikonverbi. Glagolske imenice se zatim ubrajaju u imensku skupinu, participi i proparticipi u participsku/proparticipsku, te konverbi i kvazikonverbi u konverbsku/kvazikonverbsku. Imenska skupina po funkciji spada u dopunsku, participska/proparticipska u atributnu te za kraj konverbna/kvazikonverbna u adverbijalnu.²

Nominalizacija

Najprostija definicija nominalizacije po Čauševiću glasila bi: pojavljivanje nerečeničnih jezičnih sredstava u funkciji priopćavanja rečeničnih sadržaja. To je ustvari stanje-proces učestalog pojavljivanja nominalnih sredstava umjesto verbalnih u iskazima. Turske glagolske imenice preoblikom gube obilježja predikativnosti i sintaktički su podređene finitnom glagolskom predikatu temeljne rečenice u koju se uvrštavaju. Gramatičko sredstvo nominalizacije su glagolske imenice nomina verbalia koje označavaju sam proces.³ U turskom jeziku moguće je tvoriti glagolske imenice od svih jednostavnih i proširenih glagolskih osnova te od složenih kao što su analitičke i perifrastične forme.

Sintagmatski odnosi konstituenata imenske skupine

Nominalizacijom ishodišne rečenice svi rečenični konstituenti postaju atributima glagolske imenice. Bez obzira na složenost rečenice i brojnost njenih konstituenata svaka rečenica u

¹ Ekrem Čaušević, *Ustroj, sintaksa i semantika infinitnih glagolskih oblika u turskom jeziku*, Ibis grafika, Zagreb, 2018., str. 23

² Ibid, str. 24-25

³ Ibid, str.57

turskom jeziku može se nominalizirati, što je nemoguće uraditi u hrvatskom, odnosno bosanskom jeziku. Čaušević navodi primjer: *Hrabri dječak spasio je svoju stariju sestru.* - *Kahraman çocuk ablasını kurtardı.* Nominaliziranje te rečenice izgledat će ovako: kahraman çocuğ-un ablasını kurtar-ma-sı- i prevodilo bi se kao (to) *da je hrabri dječak spasio svoju sestru.* U bosanskom jeziku nemoguće bi bilo reći spašavanje hrabrog dječaka svoje starije sestre. Takva konstrukcija nije ispravna ni gramatički, niti je razumljiva. ⁴

Nominalizacijom aktivne rečenice subjekt ishodišne rečenice postaje atribut, koji ovisno o tome da li je u poziciji teme ili reme⁵ može biti u genitivu ili apsolutnom padežu. Ukoliko je u genitivu taj genitiv se naziva subjektni genitiv a u bosanskom jeziku se prevodi prisvojnim pridjevom.

Nominalizacijom pasivne rečenice subjekt ishodišne rečenice postaje atributom koji ovisno od teme ili reme može biti u genitivu ili apsolutnom padežu. U ovom slučaju, genitiv se naziva objektnim. Npr: *Katil şehirde tutuklandı. Ubojica je uhvaćen u gradu.* → *Katilin şehirde tutuklanması-hvatanje ubojice u gradu.* ⁶

*Buluştukları pastanenin yerinde 1967'ye kadar bir Ortodoks kilisesi olduğundan ve yıkılmış kilisenin kapısının müzede saklanmasından..?*⁷

*O pravoslavnoj crkvi koja se do 1967. nalazila na mjestu slastičarnice u kojoj su se našli, i o njezinim vratima što su, nakon što je srušena, pohranjena u muzeju.*⁸

Iz navedenog primjera izdvojit ću sintagmu *yıkılmış kilisenin kapısının müzede saklanmasından* u kojoj se glagolska imenica na *-ma* veže za pasivni oblik glagola saklamak-skrivati, saklanmak-skrivati se, biti pohranjen. U toj rečenici ona je u značenju *pohranjena u muzeju- müzede saklanmasından.*

⁴ Čaušević:2018, str. 25-26

⁵ Povezanost obavijesnog ustroja ishodišne rečenice (tema, rema, fokus) sa statusom njenog subjekta nakon preoblike može se prikazati posjednostavljenim Johansonovim modelom. Tema: gramatički subjekt na početku ishodišne rečenice je uvijek tema te nakon preoblike nominalizacijom mora biti u genitivu: Kapıcı iyi bir adam imiş. → Kapıcının iyi bir adam olduğunu duydum. Rema: subjekt je obavijesno nov dio iskaza ili rema ako se nalazi neposredno ispred predikata. Svaki subjekt koji se podudara sa remom nakon preoblike nominalizacijom stoji u apsolutnom padežu: Sokaktan bir araba geçti. → Sokaktan araba geçtiğini söyledim.; Čaušević:2018, str.129-130

⁵ Ekrem Čaušević, *Ustroj, sintaksa i semantika infinitnih glagolskih oblik u turskom jeziku*, Ibis grafika, Zagreb, 2018., str.26-27

⁶ Ekrem Čaušević, *Ustroj, sintaksa i semantika infinitnih glagolskih oblik u turskom jeziku*, Ibis grafika, Zagreb, 2018., str.26-27

⁷ Pamuk:2002, str. 20

⁸ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.32

U sljedećem poglavlju na primjeru iz korpusa prikazat ću proces preoblake kojeg sam već ranije spominjala.

Preoblaka imenske rečenice u imensku skupinu na -ma

Predikat imenske rečenice nominalizira se tako da se lični nastavci zamijene glagolskom imenicom na *-ma* sa prisvojnim sufiksima. Oni su u licu i broju istovjetni s ličnim nastavcima imenskog predikata.⁹

*Allahumza o kadar bağlı olmamızın nedeni yoksulluğumuz değildir*¹⁰

*Razlog naše povezanosti s Allahom ne leži u teškom našem siromaštvu*¹¹

Rečenica bi mogla izvorno glasiti: Allah ile o kadar bağılantımızın nedeni yoksulluğumuz değildir.

Infinitne skupine u organizaciji glavne rečenice

Infinitni glagolski oblici lahko se prepoznaju u rečenici pogotovo kada je riječ od konverbima i participima. Ne preoblikuju se samo finitni predikati u infinitne, nego ishodišne rečenice sa svim svojim konstituentima. Preoblikovane rečenice postaju skupine riječi koje se imenuju prema upravnom članu skupine. Te se skupine uvrštavaju u temeljnu rečenicu na mjesto nekog od njenih konstituenata: subjekta, objekta, dijela imenskog predikata i adverbijala. Prema tome infinitne skupine u temeljnoj rečenici obnašaju funkciju proširenih rečeničnih članova.¹²

U svom djelu, Čaušević dalje navodi mišljenja gramatičara da li su infinitne skupine zavisne surečenice, te kaže da je nekad sredinom 20. stoljeća, profesor Mirza Kazem-Bek iznio mišljenje da su konstrukcije s participima i konverbima skraćene zavisne rečenice, te je on prvi turkolog koji je termin o skraćivanju sintaksičkih struktura uveo u turkologiju.¹³ Od kraja osamdesetih godina prošlog stoljeća europski i američki turkolozi infinitne skupine svrstavaju u zavisne surečenice sa infinitnim predikatom čemu se pridružuju i mlađi turski lingvisti. Ovisno o autoru ili školi kojoj on pripada ove se konstrukcije klasificiraju kao: prošireni rečenični članovi, sintetičke zavisne surečenice, sažete zavisne surečenice sa infinitnim predikatom, kvazirečenice s

⁹ Čaušević:2018, str. 89

¹⁰ Pamuk:2002, str.130

¹¹ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.212

¹² Čaušević:2018, str.34

¹³ Ibid, str.38

infinitnim glagolskim oblicima kao svojim predikatima te zavisne surećenice.¹⁴ Danas u radovima europskih i američkih turkologa, preovladava mišljenje da su infinitivne skupine zavisne surećenice s infinitnim predikatom, pa ih Johanson dijeli na: dopunske surećenice, odnosno surećenice, koverbne surećenice.¹⁵ U nastavku ću reći nešto više o samim glagolskim imenicama, te ću preći na glavnu temu svog rada, glagolsku imenicu na *-ma*.

Glagolske imenice

Čaušević navodi definiciju glagolskih imenica i njihovu podjelu na sljedeći način: u glagolske imenice spadaju riječi koje imaju prirodu glagola i vežu uz sebe dopune i dodatke i imenice koje uz sebe mogu imati determinatore, dekliniraju se. Označavaju vršenje ili rezultat svršene radnje. U turskom jeziku ima 6 glagolskih imenica a to su: *-mak*, *-ma*, *-maklık*, *-(y)ış*, *-dik*, *-(y)acak*.¹⁶

- Glagolsku imenicu na *-mak* treba razlikovati od infinitiva kao čistog izraza glagolskog pojma. Ona može dobivati sve nastavke kako za plural tako i za genitiv ili prisvojne sufikse.

*Ama kocasından ayrıldığıını öğrenir öğrenmez İpek'i düşünmeye başlamış, şimdi de İpek'le daha derin ve gerçek bir ilişki kurabilmek için, onu yeterince hayal etmemiş olmasının eksikliği duyduğu müzik ve Turgenyev romantizmiyle kapatmak istiyordu*¹⁷

*Međutim, čim je doznao da se razvela, ona je obuzela njegove misli i sad je - da bi nekako nadoknadio nedovoljno izgrađen osjećaj bliskosti - taj dugogodišnji propust pokušavao prikriti pjesmom i turgenjevljevskim romantizmom.*¹⁸

Primjer glagolske imenice na *-mak* se nalazi na kraju rečenice *kapatmak istiyordu* i prevodimo to kao *pokušavati prikriti ili zatvoriti tu temu*.

- Glagolska imenica na *-ma* o kojoj ću govoriti znatno više kasnije, ponekad se naziva i skraćenim infinitivom. Prima sve imenske nastavke, a označava tok i vršenje radnje.

¹⁴ Čaušević:2018, str. 40-41

¹⁵ Ibid, str.44

¹⁶ Čaušević:1996, str. 328

¹⁷ Pamuk:2002, str.20

¹⁸ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.31

*Dönemeçlerde, kayalık uçurum kenarlarında otobüs yavaşladıkça, şoförün hemen arkasında oturmasına rağmen o da arkadaki yolcular gibi yolu daha iyi görebilmek için ayağa kalkıyor.*¹⁹

*Svaki put kad bi na zavojima ili uz ivice stjenovitih provalija autobus usporio, i on je kao i putnici iza njega - mada je sjedio neposredno iza vozača -ustajao ne bi li bolje vidio put.*²⁰

U navedenoj rečenici izdvajam sintagmu *şoförün hemen arkasında oturmasına rağmen* u kojoj se nalazi glagolska imenica na *-ma* sa prisvojnim sufiksom za treće lice jednine i u konstrukciji sa postpozicijom *rağmen*, te se prevodi kao *mada je sjedio neposredno iza vozača*

- Glagolska imenica na *-maklık*, naziva se još proširenim infinitivom sinonimna je s glagolskom imenicom na *-ma*, ali je arhaična u savremenom jeziku.
- Glagolska imenica na *-(y)ış* označava način vršenja radnje i rezultat radnje, te također prima sve imeničke nastavke.²¹

*Gene de bu heyecanın Ka'nın Kars'a geliş nedenlerinden biriyle ilgili olduğunu söyleyeyim.*²²

*Recimo ipak da je to uzbuđenje bilo povezano s jednim od razloga njegovu dolaska u Kars.*²³

Sintagma *Ka'nın Kars'a geliş nedenlerinden* prikazuje nam glagolsku imenicu na *-(y)ış* te se nalazi u sastavu druge genitivne veze sa imenicom *nedenleri*, u kojoj stoji kao prvi član.

- Glagolske imenice na *-dik* i *-(y)acak* jako su slične glagolskoj imenici na *-ma* ali s obzirom da nose značenje vremena (gl.imenica na *-dik* označava prošlo i sadašnje, a gl. Imenica na *-(y)acak* buduće) pomoću njih se može izraziti jedino konkretna i pojedinačna glagoska radnja.

*Kars'taki hastane yeterli olmadığı için annesini Erzurum'a götürdüğünü, Kars yakınlarındaki köyünde hayvancılık yaptığını, zarzor geçindiklerini ama isyancı olmadığını, kendisi için değil Ka'ya açıklamadığı esrarengiz nedenlerden ülkesi için üzüldüğünü, Ka gibi okumuş yazmış birinin Kars'ın dertleri için ta İstanbul'dan gelmesine memnun olduğunu öğrendi.*²⁴

¹⁹ Pamuk:2002, str. 6

²⁰ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.7

²¹ Čaušević:1996, str.329

²² Pamuk:2002, str. 7

²³ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.9

²⁴ Pamuk:2002, str. 6

*Doznao je da je majku otpravio u bolnicu u Erzurum zato što ona u Karsu nije dovoljno dobra, da se bavi stočarsrvom u jednom selu negdje u okolici Karsa, da mu je teško, ali da se ne buni, da ne žali sebe nego - zbog nekih tajnovitih razloga koje Kau nije odao - državu, i da mu je drago što jedan učeni gospodin poput Kaa dolazi Čak iz Istanbula da bi se posvetio problemima koji su zavladaali Karsom.*²⁵

U ovoj rečenici se nalazi mnogo primjera za glagolsku imenicu na *-dik* sa prisvojnim sufiksima, većinom za treće lice jednine. Ja ću izdvojiti nekoliko primjera: *annesini Erzurum'a götürdüğünü-da je otpravio majku u Erzurum, hayvancılık yaptığını-da se bavi stočarstvom, isyancı olmadığını-da se ne buni...* Sve sintagme sa glagolskom imenicom na *-dik* koje su se našle sa prisvojnim sufiksom i akuzativom iza sufiksa smatraju se direktnim objektom glagola *öğrenmek*.

*Kars'ta geçireceği günlerde bu yumuşacık tüylü, güzel paltonun kendisi için hem utanç ve huzursuzluk, hem de güven kaynağı olacağını şimdiden söyleyelim.*²⁶

*Napomenimo odmah kako će mu tijekom dana koje će provesti u Karsu taj nježni, lijepi kaput biti uzrokom stida i nespokoja, ali jednako tako i izvorom osjećaja sigurnosti.*²⁷

Iz sintagme *Kars'ta geçireceği günlerde* glagolska imenica na *-acak/ecek* vrši funkciju atributa za imenicu *günler* te se prevodi kao *tijekom dana koje će provesti u Karsu*.

Glagolska imenica na *-ma/-me*

Glagolska imenica na *-ma/-me* dolazi uz jednostavne, izvedene i složene glagole i govori o radnji na koju glagol upućuje odnosno o radnji iz čijeg glagola je izvedena. Glagolska imenica na *-ma* izriče glagolsko zbivanje i radnju. Ona također može imati i svoj negativni oblik na koju se, ukoliko je dodan nastavak *-ma* dodaje negacija *-ma*, a ukoliko je nastavak za gl.imenicu *-me* onda je i nastavak za negaciju *-me*.²⁸

*Vali muavini de Kars'taki intiharları abartmamamı söyledi.*²⁹

²⁵ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.8

²⁶ Pamuk:2002, str. 5

²⁷ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.5

²⁸ Marija Leontić, *Türkçede fiilimsiler*, Univerzitet "Gotse Delçev", Štip, 2017, str.71

²⁹ Pamuk: 2002, str.44

*Zamjenik valije već me je upozorio da problem karskih samoubojica ne preuveličavam*³⁰

Negativni oblik glagolske imenice na *-ma* izražen je sintagmom *abartmamamı söyledi*, gdje je na glagolsku imenicu *abartma* dodana negacija pomoću sufiksa *-ma*, zatim sufiks za prvo lice jednine, te nastavak za akuzativ kako bi ta riječ postala direktni objekt glagola *söylemek*.

Glagolska imenica na *-ma* osim nastavaka za padeže može dobiti nastavke i za množinu kao i prisvojne sufikse.

*Yirmi yıl sonra yani otuz yedi yaşına bastığın o günlerde dünyadaki bütün kötülüklerin, yani yoksulların bu kadar yoksul ve akılsız olmalarının... olacaksın.*³¹

*U sljedećih dvadeset godina - znači do svoje trideset i sedme - već ćeš sasvim sigurno shvatiti što je glavni razlog svim zlima ovoga svijeta. Znači, znat ćeš zašto su siromašni toliko siromašni i glupi...*³²

Sintagmu *yoksul ve akılsız olmalarının* izdvajam kako bih prikazala primjer dodavanja i sufiksa za množinu a zatim i sufiksa koji se dodaju kao sufiksi za prvi član genitivne veze- *olmalarının*

Da bi rečenica poimeničena s pomoću nominalizatora *-mAk* i njegova supstituenta *-mA* mogla biti uvrštena u temeljnu, njen subjekt mora biti istovjetan sa subjektom temeljne rečenice. Po tome je ova preoblika bliska preoblici infinitivizacije u hrvatskome tj. bosanskom jeziku. Takav se rečenični konstituent i prevodi a) infinitivom na *-ti / -ći*; b) glagolskom imenicom na *-nje*; c) izričnom ili namjernom rečenicom s veznikom *da*.³³

Za razliku od glagolske imenice na *-mak*, ova gl.imenica često se supstantivira. Pa ćemo tako u restoranu na meniju često naći imenice poput *ezme*, *dondurma* ili *kızartma*³⁴; imenica *ezme* je nastala od glagola *ezmek* što značiti *gnječiti*, a *ezme* je *pire* (izgnječeni krompir), *dondurma* je nastala od glagola *dondurmak* što znači *zalediti*, pa je *dondurma* *sladoled*, a imenica *kızartma* nastala je od glagola *kızartmak* što znači *ispeći* te je *kızartma* *-pečenje*. To su samo neki primjeri u obilju mnogih drugih poput *anlaşma-sporazum*, *uçurtma-leteći zmaj (papirnatı)*. Glagolska

³⁰ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.75

³¹ Pamuk:2002, str.82

³² Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.134

³³ Ekrem Čaušević, *Nominalizacija u turskom jeziku II*, Filozofski fakultet, Zagreb, 1997, str. 2

³⁴ Čaušević:1996, str. 335

imenica na *-ma* može imati ograničenu atributnu funkciju npr.: *takma isim-pseudonim, nadimak, yapma dişler-umjetni zubi* itd.

Također, pomoću glagolske imenice na *-ma* nastali su mnogi trajni pridjevi u pridjevnim ili imeničkim sintagmama na primjer: *süzme (bal)-vrcanje meda, şişirme (yatak)-krevet na napuhavanje...* Od sufiksa *-mA* nastali su mnogi trajni i nematerijalni nazivi: *devşirme-unovačenje u janjičarski korpus regrutacijom, dolama-tkanina tkana na vlastitom razboju, oyma-rezbarija, predmet nastao rezbarenjem* itd.³⁵

Ova gl.imenica bez prisvojnih sufiksa³⁶ istoznačna je gl.imenici na *-mak* gdje se obje upotrebljavaju u funkciji objekta jednosubjektne rečenice. Također, kao takva upotrebljava se kao prvi član prve i druge genitivne o čemu ću nešto više kasnije, a u nastavku ću reći nešto više o dodavanju padežnih sufiksa na glagolsku imenicu na *-ma*.

Glagolska imenica na -ma u padežima

S obzirom da su složenice poput: *benim yapmam*³⁷ imeničke složenice, one su nominalne fraze, pa se nastavci za padeže (i, ı), (e, a), (de, da), (den, dan) i nastavci (le, la) mogu pridružiti infinitivnim dijelovima složenica.³⁸

Glagolska imenica u padežu dativu sa nastavcima e/a

Kroz sljedeći primjer iz našeg korpusa, primijetit ćemo glagolsku imenicu na *-ma* na koju je došao sufiks za padež dativ.

*Bir ağaç var orada, yapraksız, çıplak bir son ağaç. Birden ben baktığım için kıpkırmızı kesiliyor ve yanmaya başlıyor.*³⁹

³⁵ Zeynep Korkmaz, *Türkiye Türkçesi Grameri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2009, str. 171

³⁶ Prisvojni sufiksi su: za prvo lice jednine (*t*)m, za drugo lice jednine (*t*)n, za treće lice jednice (*s*)ı. Za prvo lice množine glasi (*t*)mız, za drugo lice množine (*t*)nız, za treće lice množine (*lar*)ı. Da li će biti neka od ovih varijanti ovisi o posljednjem samoglasniku ili suglasniku u rečenici. Ukoliko se na zadnjem mjestu nalazi samoglasnik nastavci će biti bez *ı, i, u* ili *ü*, a ukoliko se završava na suglasnik nastavci će obavezno biti sa četiri prethodno nabrojane varijante *ım, im, um, üm* itd. Osim što označavaju vršioca radnje ili vlasnika nečega u imenskom izrazu, prisvojni sufiksi također se dodaju subordinacijskim sufiksima *-DİK, -(y)AcAK, -mA i -(y)İş* za označavanje subjekta podređene rečenice.; Ashl Göksel, Celia Kerslake, *Turkish: A comprehensive grammar*, Routledge, London, New York, 2005, str. 66

³⁷ Prisvojni sufiksi se koriste u kombinaciji s imenicom u genitivu, ali ukoliko je subjekt lična zamjenica ili naglašava vlasnika određenog predmeta pomoću lične zamjenice, mogu se izostaviti. U izrazu kao što je (*Benim*)odam 'moja soba', (*benim*) yapmam-moj rad-moram uraditi, moguće je reći samo yapmam, zamjenica je nepotrebna, budući da sufiks *-m* na odgovarajući način označava osobu i broj. U izrazima ove jednostavne prirode, zamjenica bi gotovo uvijek bila izostavljena; međutim, može se zadržati iz stilskih razloga ili radi isticanja.; Robert Underhill, *Turkish Grammar*, The mitt press, London, 1985, str.92

³⁸ Yüksel Göksnel, *Turkish grammar-academic edition*, Vivatinel, Istanbul, 2012, str. 191

³⁹ Pamuk:2002, str.83

*A tamo, na kraju, stoji jedno drvo, golo, bez lišća, posljednje drvo. I kad mi pogled pobjegne prema njemu, to drvo odjednom pocrveni i počne gorjeti.*⁴⁰

Sintagma *yanmaya başlıyor* sastoji se od glagola *başlamak* u prezentu na *-(ı)yor* te njegove dopune koja mora biti u dativu, u ovom slučaju to je glagolska imenica *yanma*, a na nju je zatim dodan nastavak za dativ *-a/-e*.

Glagolska imenica na -ma u padežu lokativu sa nastavcima da/de

U sljedećem primjeru iz djela *Kar*, Orhana Pamuka, vidjet ćemo primjer glagolske imenice na *-ma* sa nastavcima za padež lokativ.

*Hafif kırmızımsı kumral saçları, yüzündeki çiller ve gözlerinin laciverti ilk karşılaşmada olduğu gibi şaşırttı Ka'ya Odanın yalınlığı bazı eşyalar (aynı saç fırçası, aynı yarı açık el çantası ve kenarlarında Osmanlı figürleri olan, üzerinde Ersin Elektrik yazan aynı plastik küllük) Ka'ya Lacivert'in gece ev değiştirmedeği izlenimini verecekti neredeyse.*⁴¹

*Ponovno se, kao i za prvoga susreta, začudio crvenkastu odsjaju njegove kestenjaste kose, pirgavu licu i jezersko-plavim očima. Zbog jednostavnosti prostorije u koju su uvedeni, narušene sa svega nekoliko predmeta (četkom za kosu koju je već prethodnoga dana vidio, istom poluotvorenom aktovkom i istom plastičnom pepeljarom s natpisom Ersin Elektrik i osmanlijskim ukrasima po rubu), Kau se učinilo da se Modri prethodne noći i nije preselio.*⁴²

U sintagmi *ilk karşılaşmada* koju prevodimo kao *kod prvog susreta*, pronalazimo glagolsku imenicu *karşılaşma-susret* koja u ovom slučaju na sebe veže i sufiks za padež lokativ *-da/-de*.

Glagolska imenica na -ma u padežu ablativu sa nastavcima dan/den

Još jedan primjer glagolske imenice na *-ma* koja na sebe veže sufiks za padež, vidimo iz sljedećeg primjera iz našeg korpusa.

*Hiçbir zihnî çaba harcanmadan sanki kendi liginden oluşan harika bir şiir!*⁴³

*Ta je pjesma bila čudo nastalo samo od sebe, njezino stvaranje nije zahtijevalo ni trunke pjesnikova misaonog napora.*⁴⁴

⁴⁰ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.136

⁴¹ Pamuk: 2002, str.130

⁴² Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.212

⁴³ Pamuk: 2002, str.84

⁴⁴ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.137

U sintagmi *zihnî çaba harcanmadan* gl.imenica *harcanma* u značenju *trošenje, razasipanje* uz riječ *çaba* imala bi značenje *ulaganje napora*. Zbog nastavka *-dan/-den* za padež ablativ ova sintagma se prevodi kao *nije zahtijevalo ni trunke..napora*, jer se ovaj padež može koristiti i u svrhu isključivanja određenog svojstva.

Posljednje pravilo koje treba dodati je da u turskom jeziku određeni glagoli trebaju određene nastavke za padeže kao što su *-i, -a/-e, -da/de, -dan/den, -le* vezane uz imenice ili zamjenice.⁴⁵

Oblici glagolske imenica na *-ma/-me* a koriste se u izrazima kao što su 'čekaonica, čitaonica, radno vrijeme': *bekleme salon-u, okuma kitab-I*.⁴⁶

Glagolska imenica na -ma/-me sa prisvojnim sufiksima

Čaušević kaže da glagolska imenica na *-ma* može primati prisvojne sufikse. Ishodišna rečenica s ličnim glagolskim oblikom preoblikuje se u skupinu s glagolskom imenicom na *-ma* s obaveznim prisvojnim sufiksom čiji su lice i broj istovjetni licu i broju ličnog nastavka preoblikovanog glagola. Subjekt imenice može se istaknuti genitivom lične zamjenice.⁴⁷ Pri nominalizaciji svi konstituenti između subjekta i predikata zadržavaju svoju poziciju

*Kars'taki bütün çatlaklarla niye görüşmem lazım?*⁴⁸

*Zašto se moram susresti sa svim luđacima ovoga grada?*⁴⁹

Iz navedenog primjera izdvajam sintagmu *görüşmem lazım-moram se susresti* koju analiziramo na sljedeći način: gl.imenica *görüşme*, na koju je dodan prisvojni sufiks za prvo lice jednine kako bi se označilo lice koje govori.

*"Yazdığım şeyin tek kelimesine inanmadığımı bilmenizi isterim," dedi Serdar Ka'nın uzattığı gazeteyi alırken...*⁵⁰

*"Želio bih da znate kako ne vjerujem ni riječ onoga što sam napisao", reče Serdar uzimajući od Kaa pružene mu novine.*⁵¹

⁴⁵ Yüksel Göksnel, *Turkish grammar-academic edition*, Vivatinel, Istanbul, 2012, str.192

⁴⁶ Geoffrey Lewis, *Turkish grammar*, Oxford University, New York, 2000, str.171

⁴⁷ Čaušević:2018, str.81

⁴⁸ Pamuk:2002, str. 52

⁴⁹ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.89

⁵⁰ Pamuk:2002, str. 173

⁵¹ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.280

Iz navedenog primjera izdvajam sintagmu *tek kelimesine inanmadığımi bilmenizi isterim-Želio bih da znate kako ne vjerujem ni riječ...* a analiziramo je ovako: glagolska imenica *bilme*, a zatim je na nju dodan prisvojni sufiks za drugo lice množine, te nastavak za akuzativ što je čini direktnim objektom glagola *istemek*.

*"Onun bilmemesi beni huzursuz ediyor."*⁵²

*"Ne mogu podnijeti da on to ne zna."*⁵³

Iz navedenog primjera izdvajam sintagmu *onun bilmemesi-da on to ne zna*-u doslovnom prevodu to bi glasilo: *ne mogu podnijeti njegovo neznanje u vezi toga*. Analiziram je na sljedeći način; gl.imenica *bilme* na koju je dodan nastavak za negaciju, te prisvojni sufiks za treće lice jednine.

U rečenici, glagolska imenica na *-ma/-me* sa prisvojjim sufiksom može imati sljedeće funkcije: subjekta, predikata, direktnog ili indirektnog objekta, atributa, te zajedno sa određenim postpozicijama funkciju adverbijala.⁵⁴

a) Glagolska imenica na *-ma/-me* kao subjekat

Gl.imenica na *-ma/-me* kao subjekt ekvivalentna je semantički bosanskim subjektnim rečenicama koje se prevode veznicima *to što, da*.

*Ama bu akşam buraya sizin için geldim. Hiçbir kitabınızı okumadım ama Almanya'lara kadar gitmiş, dünyayı görmüş bir şair olmanız bana yeter.*⁵⁵

*Ali večeras sam ovamo došla baš zbog vas. Nisam pročitala nijednu vašu knjigu; dovoljno mi je da ste pjesnik koji je dospio čak do Njemačke i vidio svijeta.*⁵⁶

Sintagma koja se nalazi u funkciji subjekta je *bir şair olmanız-da ste pjesnik* te se na gl.imenicu *olma* dodao prisvojni sufiks za drugo lice množine.

⁵² Pamuk:2002, str. 68

⁵³ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.114

⁵⁴ Čaušević:1996, str.337

⁵⁵ Pamuk:2002, str. 70

⁵⁶ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.116

b) Glagolska imenica na *-ma/-me* kao predikat

U ovoj funkciji dolazi zajedno s kopulama pomoćnog glagola. Subjekt takvih rečenica uglavnom je bezličan kao npr. lekseme: *nokta, şey, gerçek, mesele*. Također, ukoliko je u sastavu imenskog predikata moguće je da bude i u lokativu i u ablativu. To ćemo vidjeti na sljedećem primjeru našeg korpusa:

*Kabul edemeyeceği şey, bu konunun önce kendisine değil, sana sorulmasıdır.*⁵⁷

*Ono što neće prihvatiti, to je da nisam prvo razgovarao s njim nego s tobom.*⁵⁸

Iz navedenog primjera izdvajam sintagmu *sana sorulmasıdır-to je da sam s tobom razgovarao*. Analiziram je na sljedeći način: nalazimo gl.imenicu *sorulma* na koju je dodan prisvojni sufiks za treće lice jednine te nastavak *-dir* što u turskom jeziku često ima funkciju kopule. Po tome također možemo zaključiti da je to predikat, a i dolazi kao predikat subjekta *kabul edemeyeceği şey*.

c) Glagolska imenica na *-ma/-me* kao objekt, direktni ili indirektni

Ukoliko je gl.imenica na *-ma* u rečenici objekt, tada je ekvivalenta bosanskoj objekatskoj rečenici sa veznikom *da*.

*Ama vali muavini bu önlemlerin Kars'ta yeni başlayan intihar salgınıni durduracağından emin değildi; "önlemlerin" tam tersi bir sonuç vermesinden korkuyordu.*⁵⁹

*Ipak, valijin pomoćnik nije bio siguran da će sve te mjere moći zaustaviti novootpočelu epidemiju: štoviše, bojao se da bi "mjere" mogle polučiti rezultate posve suprotne željenima.*⁶⁰

Direktni objekt izražen je sintagmom *bir sonuç vermesinden* gdje se nastavak za ablativ dodao na gl.imenicu *verme* sa prisvojnim sufiksom za treće lice jednice. Tako je on objekt glagola *korkmak* koji svakako zahtijeva ablativ.

⁵⁷ Pamuk:2002, str. 181

⁵⁸ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.292

⁵⁹ Pamuk:2002, str.11

⁶⁰ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.15

d) Glagolska imenica na *-ma/-me* kao atribut

Imenska skupina na *-ma* može se uvrstiti uz neku imenicu u temeljnoj rečenici i tako da umjesto anaforičke pokazne zamjenice u genitivu (*bunun*) preuzima funkciju atributa u genitivu⁶¹

*Derin bir karamsarlıktan, coşukulu bir mutluluğa hızla geçebilme yeteneği sayesinde Ka şimdi öylesine mutluydu ki, gözleri, aklı, hafızası o âna ve bütün dünyaya açılmıştı.*⁶²

*Zahvaljujući spesobnosti da duboku zloslutnost učas zamijeni radosnim zanosom, obuzela ga je takva sreća da su se njegove oči, njegov um i pamćenje širom otvorili tom trenutku i cijelom svijetu.*⁶³

Sintagma *hızla geçebilme* vrši funkciju atributa imenice *yetenek*.

Glagolska imenica na *-ma* također izvodi pridjeve koji označavaju trajna svojstva, a koji se najčešće odnosi na neku konkretnu imenicu npr.: *asma (tavan)-viseći strop, basma (kitap, kumaş)-oslikana tkanina ili knjiga dana na štampanje, sıkma (portakal)-cijedenje narandže, süzme (bal)-vrćanje meda, yazma (eser)-pisanje djela.*⁶⁴

Čaušević nakon navođenja funkcija glagolske imenice na *-ma* u svojoj gramatici turskog jezika govori o ponašanju ove imenice u funkciji adverbijala ukoliko dođe sa određenim postpozicijama, te ću u nastavku navesti koje su to postpozicije koje spomenuti autor navodi uz ovu glagolsku imenicu.

Glagolska imenica na *-ma* sa prisvojnim sufiksom i postpozicijama - gl. imenica na *-ma* u adverbijalima

Čaušević navodi da skraćeni infinitiv na *-ma* sa prisvojnim sufiksom, padežnim nastavkom s odgovarajućom postpozicijom, odnosno imenicom sa kojom tvori drugu genitivnu vezu, služi za tvorbu adverbijala čiji su semantički ekvivalenti hrvatske odnosno bosanske zavisne rečenice. U nastavku ću nabrojati koje su to postpozicije te njihove prijevodne ekvivalente u bosanskom jeziku.⁶⁵ Čaušević spominje sljedeće postpozicije:

⁶¹ Čaušević:2018., str.93

⁶² Pamuk:2002, str.121

⁶³ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.207

⁶⁴ Korkmaz:2009, str. 345

⁶⁵ Čaušević:1996, str. 338-339

a) Postpozicija için

Forma *-ma+sı için* prevodila bi se namjernom rečenicom u bosanskom jeziku sa veznikom *kako bi*.

Ateist olması için kişinin önce Batılı olması gerekir.⁶⁶

Da bi se moglo postati ateistom, potrebno je prije svega biti sa Zapada.⁶⁷

Sintagma *ateist olması için* ima svoj prijevodni ekvivalent *kako bi se postalo ateistom, da bi se moglo postati ateistom*. Glagolska imenica *olma* poprimila je sufiks za treće lice jednine, te tako postala drugi član genitivne veze, a zatim iza sebe uvela postpoziciju *çin* te tako dobila funkciju adverbijala.

b) Postpozicija rağmen sa padežnim nastavkom za dativ na gl.imenici na -ma

Forma *-ma+sı+na rağmen* prevodila bi se dopusnom rečenicom u bosanskom jeziku sa veznicima *uprkos tome što, iako, premda*.

Askerî darbeye, poliste yediği dayağa, belediye başkanlığının suya düşmüş olmasına rağmen Muhtar hiç de kötümser gözüküyordu.⁶⁸

Nije se doimao nimalo obeshrabrenim, unatoč vojnom udaru, batinama u policijskoj postaji i propaloj kandidaturi za predsjednika općine.⁶⁹

Sintagma *belediye başkanlığının suya düşmüş olmasına rağmen* ima svoj prijevodni ekvivalent *unatoč propaloj kandidaturi za predsjednika općine*. Iz analize vidimo da je glagolska imenica *olma* poprimila sufiks za treće lice jednine, što je čini drugim članom genitivne veze, a zatim i sufiks za padež dativ, kojeg zahtjev postpozicija *rağmen*.

c) Postpozicija sebebiyle

Forma *-ma+sı sebebiyle* ili *-ma+sı nedeniyle/ması yüzünden* prevodi se uzročnom rečenicom u bosanskom jeziku sa veznikom *zbog toga što*.

⁶⁶ Pamuk:2002, str.83

⁶⁷ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.136

⁶⁸ Pamuk:2002, str.169

⁶⁹ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.273

*Bir söylentiye göre basit bir belediye sorunu, kaçak bir balkonun yıkılması yüzünden vurulmuştu başkan.*⁷⁰

*Prema jednoj od glasina, ubijen je zbog nekog banalnog lokalnog problema: zbog rušenja protuzakonito izgrađena balkona.*⁷¹

U navedenom primjeru, sintagma *kaçak bir balkonun yıkılması yüzünden* prevodi se kao *zbog rušenja protuzakonito izgrađena balkona*. Analizom vidimo da je glagolska imenica *yıkılma* stupila u prvu genitivnu vezu sa prethodnom imenicom *balkon*, a zatim iz sebe uvela postpoziciju *yüzünden*, što je stavlja u funkciju adverbijala uzroka.

d) Postpozicija suretiyle

Forma *-ma+sı suretiyle* prevodi se kao načinska rečenica u bosanskom jeziku sa veznikom *tako što*.

*Taşınmaz malın satılması suretiyle elde edilen paraya semen denilir.*⁷²

Novac koji se dobije prodajom nekretnina naziva se 'semen'.

Iz navedenog primjera izdvajam sintagmu *taşınmaz malın satılması suretiyle* koja se prevodi kao *novac koji se dobije prodajom nekretnina*. Glagolska imenica *satılma* stupila je u prvu genitivnu vezu sa prethodnom imenicom *mal*, te iza sebe uvela postpoziciju *suretiyle*. Tako je stala na funkciju adverbijala načina u rečenici.

e) Postpozicije önce/sonra sa padežnim nastavkom za ablativ na gl.imenici na -ma

Forma *-ma+sı+n+dan önce/sonra* prevodi se vremensko-uzročnom rečenicom u bosanskom jeziku sa veznicima *nakon što ili prije nego što*.

*Millet Tiyatrosu'ndaki canlı yayında Sunay Zaim'in bunun bir oyun değil ihtilal olduğunu söylemesinden sonra...*⁷³

⁷⁰ Pamuk:2002, str.9

⁷¹ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.12

⁷² Čaušević:1996, str.339

⁷³ Pamuk:2002, str.97

*Izravni prijenos iz Narodnog kazališta nastavio se i nakon što je Sunaj Zaim objavio da ono što se odigralo nije bio igrokaz već revolucija.*⁷⁴

Íz navedenog primjera izdvajam sintagmu *bunun bir oyun deđil ihtilal olduđunu söylemesinden sonra* koja u bosanskom jeziku ima svoj prijevodni ekvivalent: *nakon što je (Sunaj Zaim) objavio da ono što se odigralo nije bio igrokaz već revolucija*. Glagolska imenica *söyleme* stupila je u drugu genitivnu vezu sa sintagmom *ihtilal olduđunu*, te iza sebe primila sufiks za padež ablativ, kojeg zahtijevauvedena postpozicija *sonra*. Na ovaj naćin, stupila je na funkciju adverbijala u rećenici.

f) Postpozicija halinde/durumunda

Forma *-ma+si halinde/durumunda* prevodi se potencijalnom ili pogodbenom rećenicom u bosanskom jeziku sa veznikom *u slućaju da*. Ovaj adverbijal ima i još jednu formu a to je *-ma+si řartiyle* koja se prevodi kao *pod uvjetom da*.

Akřam yemeđinin benden olması řartiyle restorana gideriz.

*Idemo u restoran pod uvjetom da ja platim većeru.*⁷⁵

U navedenom primjeru, uoćavamo sintagmu *akřam yemeđinin benden olması řartiyle* koja se na bosanski jezik prevodi kao *pod uvjetom da ja platim većeru*. Glagolska imenica *olma*, u primjeru je stupila u prvu genitivnu vezu sa sintagmom *akřam yemeđinin*, a iza sebe uvela postpoziciju *řartiyle*.

Kao řto smo vidjeli iz primjera, glagolsku imenicu na *-ma* sa postpozicijama prevodimo adverbijalima odnosno zavisnim rećenicama sa finitnim glagolskim oblikom. Treba još izdvojiti tri primjera glagolske imenice na *-ma* kada se nađe zajedno sa finitnim glagolskim oblikom, u sastavu sintagme *bir oldu*, te sa imenicom *beraber*, s obzirom da u ovakvim formama ona oznaćava različito vrijeme deřavanja radnje.

⁷⁴ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.160

⁷⁵Ćauřević:1996, str.339

g) -ma+ sı+yla... finitni glagolski oblik

Ovakva forma označava vremensku sukcesivnost, s obzirom da se radnja izražena glagolskom imenicom okončava neposredno prije neke druge radnje, te se prevodi veznicima *çim, kad, u trenu kad*.

Hakemin maçı başlamasıyla seyirciler ayağa kalktılar.

Çim je sudac otpočeo utakmicu, gledatelji su ustali na noge.

İz navedenog primjera izdvajam sintagmu *hakemin maçı başlamasıyla* koja u bosanskom jeziku ima svoj prijevodni ekvivalent *çim je sudac otpočeo utakmicu*.

h) -ma+ sı+yla...-ma+sı bir oldu

Sukcesivnost ovih radnji u rečenicama pojačava se izrazom *bir oldu*. Prva od dvije radnje izražene glagolskom imenicom dešava se skoro pa u isto vrijeme kad i radnja druge, pa se ovakva forma prevodi *kao kako...tako, u istom trenu je i...i*

Yere düşmesiyle kalkması bir oldu.

Kako je pao, tako se i digao.

i) -ma+sı+yla beraber/birlikte

*Oyun, Kadife'nin öne çıkmaya başlamasıyla birlikte Sunay ile Funda Eser'in yarı eğitici yarı gırgır öfkesinden daha ağır bir drama doğru evriliyordu.*⁷⁶

*Kad se napokon uspjela nametnuti kao važan lik, predstavu je povelala prema pravoj drami koju Fundine i Sunajeve napola poučne, napola šaljive i srdite upadice nisu davale naslutiti.*⁷⁷

U ovom primjeru uočavamo sintagmu *Kadife'nin öne çıkmaya başlamasıyla birlikte* koja se prevodi kao *kad se (Kadife) napokon uspjela nametnuti kao važan lik*.

Autorice Barbara Kerovec i Ida Rafaelli, u radu *S infinitnim oblicima kroz Istanbul: glagolska imenica na -mA u atributnoj funkciji i njezini hrvatski prijevodni ekvivalenti* više govori o glagolskoj imenici na *-ma* kao članu genitivnih veza, prve, druge i treće genitivne veze, te navodi da glagolska imenica u genitivnim vezama ima atributnu funkciju. U toj se funkciji glagolske

⁷⁶ Pamuk:2002, str.228

⁷⁷ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.363

imenice javljaju kao prvi, zavisni član genitivne veze. Stoga, sljedeća obrazloženja o glagolskoj imenici na *-ma* bit će zasnovana na njihovom spomenutom radu.

Glagolska imenica na *-ma* u prvoj genitivnoj vezi

„Determinatorom se u ovoj genitivnoj vezi ne označava kategorija u odnosu na koju se definira neki drugi pojam, već konkretna pojavnost kojoj nešto u najširem smislu riječi pripada.

Međutim, ukoliko je glagolska imenica na *-ma* na mjestu prvog člana genitivne veze ne znači da glagolska imenica nosi značenje konkretne, jednokratne radnje, već je u prvom planu naglasak na samu vrstu radnje skupa s njenim svojstvima. Prema Gökselu i Kerlakeu jedna vrsta imenica koja se pojavljuje kao nadređeni oblik imenice na *-ma* koja se pojavljuje kao modifikator u genitivnim vezama, su imenice apstraktnog značenja poput *anlam*, *fayda*, *zarar*, *sebep*. Te imenice bi se mogle podijeliti u više grupa⁷⁸

a) Imenice *anlam*, *neden/sebep*, *amaç*

Imenica u ulozi glave sintagme označuje određeni razlog ili motiv na temelju kojeg se ostvaruje ili bi se trebala ostvariti radnja izražena glagolskom imenicom.

*"Başımı açamamanın nedeni bununla hiç ilgisi yok," dedi Hande öfkelenerek. "Başımı açamamanın nedeni, konsantre olup başı açık halimi gözümün önüne getiremememdir."*⁷⁹

*"Çinjenica da se ne mogu odlučiti na otkrivanje nema s time baš nikakve veze", rasrdila se Handa. "Ne mogu se otkriti zato što samu sebe ne mogu zamisliti otkrivenu. Svaki put kad se na to pokušam usredotočiti."*⁸⁰

Iz navedenog primjera izdvajamo sintagmu *başımı açamamanın nedeni* koja ima svoj prijevodni ekvivalent *ne mogu se otkriti zato što...*

b) Imenice *fayda*, *zarar* i *bedel*

Imenica u ulozi glave označava neku vrijednost, pozitivni ili negativni učinak radnje izražene glagolskom imenicom tj. radnja je ishodište ili izbor neke pozitivne ili negativne posljedice, kao u primjeru: *Şehri görmenin bedeli-cijena upoznavanja grada*⁸¹

⁷⁸ Barbara Kerovec, Ida Raffaelli, *S infinitnim oblicima kroz Istanbul: glagolska imenica na -mA u atributnoj funkciji i njezini hrvatski prijevodni ekvivalenti*, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2021, str.195-196

⁷⁹ Pamuk:2002, str.71

⁸⁰ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.117

⁸¹ Kerovec, Raffaelli:2021, str.197

c) Imenice *acı, huzursuzluk, zevk, gurur.*

Imenica u ulozi glave označava emotivno stanje, stanje duha ili neki subjektivni stav koji proizilazi iz vršenja radnje označene glagolskom imenicom.

*Herhangi bir kanala uzun uzun bakmanın gururumu kırdığını da biliyorsun.*⁸²

*Znaš da moj ponos ne dopušta da predugo gledam jedan te isti program.*⁸³

Iz navedenog primjera izdvajam sintagmu *uzun uzun bakmanın gururumu kırdığını da biliyorsun* koja se prevodi kao *znaš da moj ponos ne dopušta da predugo gledam.*

d) Imenice *şiddet, gürültü, çekim.*

Imenica u ulozi glave označava se svojstvo radnje izražene glagolskom imenicom, kao u primjerima: *patlamanın gürltüsü-snaga eksplozije, kulak çekmenin şiddeti-jače potezanje za uho.*

84

e) Imenice *darbe i etkisi*

Imenica u ulozi glave odnosi se prema glagolskoj imenici kao radnja u odnosu prema svom vršitelju te se ovakve sintagme prevode imeničkom sintagmom sa subjektivnim genitivom kao modifikatorom, kao u primjeru: *modernleşmenin darbeleri-udarci modernizacije, modernleşmenin etkisi-uticaj modernizacije.*⁸⁵

Nakon navedenih primjera glagolske imenice na *-ma* u prvoj genitivnoj vezi, u nastavku ću reći nešto više o njenoj prisutnosti i korištenju u drugoj genitivnoj vezi, te kao i za sve navesti primjere iz korpusa, djela *Kar*.

Glagolska imenica na *-ma* u drugoj genitivnoj vezi

Kerovec i Rafaelli navode da se ova imenička sintagma najčešće koristi i najfrekventnija je sintagma u kojoj imenica na *-ma* bez prisvojnog sufiksa može imati atributnu funkciju. U drugoj genitivnoj vezi dvije imenice u njoj imenuju jedinstven pojam kategorijalnoga značenja. Ovdje

⁸² Pamuk:2002, str.68

⁸³ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.114

⁸⁴ Kerovec, Rafaelli:2021, str.198

⁸⁵ Kerovec, Rafaelli:2021, str.198

imenica u ulozi determinatora stoji u apsolutnom padežu i ne označava nikakvu konkretnu pojavnost već pojam kao kategoriju.⁸⁶

*Turgut Bey'in kitaplar, gazeteler, otel defterleri ve faturalarla karmakarışık çalışma masasının üzerindeki abajurdan vuran ışığın bir benzerinin, çok yakın gelecekte İpek'in yüzüne Frankfurt'ta birlikte mutlulukla oturacakları küçük dairedaki kendi çalışma masasının üzerindeki abajurdan vuracağını hayal etti.*⁸⁷

*S radnoga stola gospodina Turguta, zatrapanog knjigama, novinama, hotelskim dnevnica i računima, na Svilino je lice padalo svjetlo svjetiljke, a on je sanjario kako će je istom takvom svjetlošću uskoro obasjavati svjetiljka s njegova radnog stola u Frankfurtu, u malenome stanu u kojemu će sretni živjeti...*⁸⁸

Iz navedenog primjera izdvojit ću sintagmu *çalışma masasının üzerindeki* koja se prevodi kao *s radnog stola*. Iz ovog primjera vidimo kategoriju određene imenice, u ovom slučaju *stola*, odnosno da je ovdje to *radni stol*. Ta sintagma u turskom jeziku tvori se genitivnom vezom u kojoj se na prvom mjestu nalazi glagolska imenica na *-ma* koja tvori kategoriju riječi- *çalışma-radni*.

*Ka'nın odasındaki çocukluk ve gençlik kütüphanesi değil, oturma odasının karanlık köşesindeki babasının kütüphanesiydi aklımdaki.*⁸⁹

*Nisam pri tome smjerao na police u Kaovoj sobi, popunjene knjigama njegova djetinjstva i mladosti, nego na kolekciju njegova oca, smještenu u mraku dnevnoga boravka.*⁹⁰

Iz navedenog primjera izdvajam sintagmu *oturma odasının karanlık köşesindeki* koja se prevodi kao *smještenu u mraku dnevnoga boravka*. Također, i u ovom primjeru u sintagmi *oturma odası* prvi član genitivne veze, glagolska imenica *oturma*, određuje nam kategoriju imenice na mjestu drugog člana, imenice *oda*. Primjer nam ukazuje da je riječ o sobi u kojoj se sjedi, što predstavlja *dnevni boravak*.

⁸⁶ Ibid, str.199

⁸⁷ Pamuk: 2002, str.68

⁸⁸ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.113

⁸⁹ Pamuk:2002, str.122

⁹⁰ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.202

*Dinciler kapı kapı dolaşıyorlar, takımlar halinde evinize misafir geliyorlar, kadınlara, kap kaçak, tencere, portakal sıkma makinesi...takıyorlar.*⁹¹

*To ide od vrata do vrata, pa sve u skupinama dolazi ljudima u kuće; daruje ženama kuhinjsko posuđe i lonce i one aparate za cijedenje naranči...*⁹²

İz navedenog primjera izdvajam sintagmu *portakal sıkma makinesi* koja se na bosanski jezik prevodi kao *aparat za cijedenje naranči*.

Autorice Kerovac i Raffaelli smatraju da leksikološki, ovi primjer imenuju različite podvrste predmeta ili pojavnosti te da podređenim članom odnosno glagolskom imenicom se izražava namjena. Osim toga da označava namjenu postoje i sintagme u kojim se izražava neki subjektivni doživljaj koji proizilazi iz radnje.⁹³

*Kar içindeki güzel şehrin, eski ve boş konakların insana verdiği yaşama zevki ve sevmeye isteği değıldi bu sâdece Ka iktidara yakın olmaktan da zevk alıyordu şimdi.*⁹⁴

*Iako su lijepi grad pod snijegom i njegovi stari, napušteni konaci bili dovoljni da u čovjeku probude volju za životom i želju za ljubavlju Ka je slutio još nešto: uživao je i zato što se našao blizu vlasti; zato što je s njom doslovno koračao ruku pod ruku.*⁹⁵

İz navedenog primjera izdvajam sintagme *yaşama zevki ve sevmeye isteği* koje se prevode kao *volja za životom i želja za ljubavlju*.

Kao što sam navela podjelu u grupe imenice koje dolaze u prvu genitivnu vezu, tako ću sada nabrojati i one koje dolaze u sklopu druge genitivne veze, kada glagolska imenica na *-ma* dolazi kao determinator s imenicama koje označavaju:

a) Imenica označava naredbu-komut

Jedna od ovih imenica je imenica *komut* koja se upotrebljava za izdavanje određene naredbe.

*Saat altıda hazır olma komutunu aldık.-U šest sati dobili smo naredbu da budemo spremni.*⁹⁶

⁹¹ Pamuk:2002, str.17

⁹² Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.26

⁹³ Kerovec, Raffaelli:2021, str.199

⁹⁴ Pamuk:2002, str.113

⁹⁵ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.186

⁹⁶ Kerovec, Raffaelli:2021, str.201

Iz navedenog primjera izdvajam sintagmu *hazır olma komutunu*, iz koje vidimo da je glagolska imenica *hazır olma* stupila u drugu genitivnu vezu sa imenicom *komut*. Imenica *komut* također na sebi ima sufiks za padež akuzativ, te tako ta sintagma postaje direktni objekt glagola *almak*.

b) Imenica označava želju- özlem, arzu, istek

Sljedeće imenice koje autorice Kerovec i Rafaelli navode su imenice kojima se izražavaju želje ili čežnje, poput imenica *arzu*, *istek*.

*Gençliğinin solcu heyecanlarını, diğerleri gibi sıradan ve berbat bir Türk burjuvası olmama kararlılığını, kitaplar ve düşünceler arasında yaşama özlemini hatırlamıştı.*⁹⁷

*Sjetio se svojih mladenačkih ljevičarskih zanosa kad je, odlučan da ne bude običan i prosječan - da ne bude samo bezvoljni turski buržuj - čeznuo za životom provodeći dane nad knjigama i velikim mislima.*⁹⁸

Iz navedenog primjera izdvajam sintagmu *yaşama özlemini* koja se prevodi kao *čeznuo za životom, čežnja za životom*. Iz primjera vidimo da je glagolska imenica *yaşama* stupila u drugu genitivnu vezu sa imenicom *özlem*. Na imenici *özlem* se nalazi i sufiks za padež akuzativ, što ovu sintagmu čini direktnim objektom glagola *hatırlamak*.

*Jakobenliğe hiç yakışmayan bir herkes tarafından sevilme isteğiyle. Batı düşmanı "dinci" gazetelerle de röportajlar yaptı.*⁹⁹

*Trudeći se da se svakome dopadne, zaboravljao je i svoje jakobinske nazore pa je intervju davao i protuzapadnim vjerskim novinama.*¹⁰⁰

U navedenom primjeru, sintagma *bir herkes tarafından sevilme isteğiyle* prevodi se na bosanski jezik kao *trudeći se da se svakome dopadne*. Iz tog primjera vidimo, da je glagolska imenica *sevilme* stupila u drugu genitivnu vezu sa imenicom *istek*. Ova imenica također na sebi ima sufiks za instrumental, pa bi se sintagma mogla prevesti i *sa željom da se svima dopadne*.

⁹⁷ Pamuk:2002, str.141

⁹⁸ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.229

⁹⁹ Pamuk:2002, str.109

¹⁰⁰ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.180

c) Imenica označava mogućnost ili potrebu -olasılık, ihtimal, zorunluk, mecburiyet

Ovim imenicama izražavaju se određene potrebe i mogućnosti ili nužnosti.

*İpek'i o akşam belediye başkanının benim için verdiği yemekte ilk gördüğümde duyduğum başdönmesinin rakıdan kaynaklandığına, ipin ucunu kaçırıp ona âşık olma ihtimalimin bir anda Ka'ya o gece hissetmeye başladığım kıskançlığın da gereksiz olduğuna gönül rahatlığıyla inanabilmeyi ne çok isterdim!*¹⁰¹

*Svilu sam prvi put vidio na večeri kod predsjednika općine, priređenoj u moju čast; jedan pogled na nju bio je dovoljan da mi se zavrti u glavi! A ja sam želio iskreno vjerovati da me vrtoglavica spopala zbog rakije, da je mogućnost da se u nju zaljubim obična ludost, a ljubomora na moga prijatelja čista besmislica...*¹⁰²

Iz navedenog primjera izdvajam sintagmu *ona âşık olma ihtimalimin* što bi se prevelo *da je mogućnost da se u nju zaljubim*. Glagolska imenica *olma* uz sebe veže imenicu *âşık*, u prevodu zaljubiti se, te kao takva stupa u drugu genitivnu vezu sa imenicom *ihtimal*. Imenica *ihtimal* na sebi ima još i prisvojni sufiks za prvo lice jednine, te na dalje stupa u prvu genitivnu vezu sa glagolskom imenicom na *-dik olduğuna*.

d) Imenica označava obrazac ponašanja -alışkanlık, gelenek, eğilim

Ovakvim imenicama se izražavaju obrasci ponašanja, određene navike, sklonosti ili pak tradicije.

*Önlerden birkaç kişi daha katıldı ona. Korkudan ya da her alkışa yetişme alışkanlığından arkalardan da birkaç alkış sesi geldi.*¹⁰³

*Çak se i iz zadnjih redova začulo nekoliko usamljenih aplauza, valjda iz straha, ili možda iz navike da se, kad se plješće - plješće.*¹⁰⁴

U navedenom primjeru, sintagma *her alkışa yetişme alışkanlığından* prevodi se *možda iz navike da se, kad se plješće – plješće*. Kroz analizu vidimo da je glagolska imenica *yetişme* stupila u drugu genitivnu vezu sa imenicom *alışkanlık* koja zatim na sebi ima sufiks za padež ablativ.

¹⁰¹ Pamuk: 2002, str.219

¹⁰² Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.350

¹⁰³ Pamuk: 2002, str.92

¹⁰⁴ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.151

e) **Imenica označava vrijeme -zaman, vakit, saat**

Imenice poput vakit, saat i zaman označavaju vrijeme unutar radnje.

*Fazil ile buluşma vaktine daha on beş dakika vardı; ama mutlulukla sokaklarda yürümek istiyordu.*¹⁰⁵

*Do susreta s Fazilom imao je još petnaest minuta, ali se, sretan, poželio prošetati.*¹⁰⁶

Iz navedenog primjera sintagma *Fazil ile buluşma vaktine* prevodi se *do susreta s Fazilom*.

Analizom vidimo da je glagolska imenica *buluşma* stupila u drugu genitivnu vezu sa imenicom *vakit*.

Glagolska imenica na -ma kao atributna rečenica sa veznikom -da

Ukoliko se glagolska imenica na *-ma* na bosanski jezik prevodi atributnom rečenicom sa veznikom *-da*, onda se imenice i skupine koje se tako prevode mogu klasificirati u sljedeće grupe:

a) **Imenice oyun-igra, vaka-slučaj, usul-način, konu-tema**

Autorice Kerovec i Rafaelli također navode i ove imenice koje su u ulozi glave i šematičnog značenja te se dodatno određuje glagolskom imenicom koja izražava vremenski neobilježenu radnju. U prevođenju na bosanski jezik to su često imenice na *-nje* koje označavaju vremenski neodređenu radnju.¹⁰⁷

*Bu faaliyetin yerini daha sonraki yıllarda birbirlerini ve daha çok da siyasal düşmanlarını polis ajani durumuna düşürme oyunu almıştı.*¹⁰⁸

*U godinama što su uslijedile, tu mladenačku aktivnost zamijenila je nova igra: jedni su druge, a posebno svoje političke protivnike, proglašavali policijskim doušnicima*¹⁰⁹

Iz navedenog primjera izdvajam sintagmu *düşürme oyunu almıştı* u prevodu *zamijenila je nova igra*. Kroz analizu vidimo da je glagolska imenica *düşürme* stupila u drugu genitivnu vezu sa imenicom *oyun*.

¹⁰⁵ Pamuk: 2002, str.163

¹⁰⁶ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.265

¹⁰⁷ Kerovec, Rafaelli:2021, str. 202

¹⁰⁸ Pamuk: 2002, str.30

¹⁰⁹ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.52

Kendilerini aşırı önemseyen, yazdıkları her saçmalığın ileride bir araştırma konusu olacağına inandığı için kasıla kasıla daha yaşarken kendi kendilerinin kimsenin bakmadığı bir heykeli haline gelen şairlerle Ka gençliğinde alay ederdi.¹¹⁰

Kao mladić, Ka je ismijavao već proslavijene poete koji su i silna sebeljublja - uvjereni da će svaka njihova glupost jednoga dana postati temom znanstvenih raspredanja - sami od sebe za života isklesali spomenike na koje se na koncu nitko nije htio ni osvrnuti.¹¹¹

Iz primjera izdvajam sintagmu *bir araştırma konusu* koja se prevodi kao *temom znanstvenih raspredanja*. Analizom uviđamo da je glagolska imenica *araştırma* stupila u drugu genitivnu vezu sa imenicom *konu*.

b) Imenice zevk-užitak, heyecan-uzbuđenje, duygu-osjećaj

Sljedeće imenice koje navode autorice Kerovec i Rafaelli su također u ulozi glave i označavaju neki subjektivni doživljaj ili emotivno stanje koje proizilazi iz radnje označene glagolskom imenicom.¹¹²

Turgut Bey'i otelden çıkmaya ikna etmek için, başkaları için birşeyler yapmaktan, ülkenin yoksulluğu ve dertleri için sorumluluk duymaktan, uygarlaşma azminden ve belli belirsiz dayanışma duygusundan söz ederken, beklenmedik bir samimiyet geçti içinden.¹¹³

Da bi nagovorio gospodina Turguta da bar nakratko ode iz hotela, pričao mu je - i to neočekivano iskreno - da je čovjek dužan učiniti nešto i za druge, da je dužan osjećati i odgovornost za siromaštvo i nedaće svoje domovine, da svatko treba sudjelovati u nastojanju da se prevlada teški put civiliziranja i biti oslonac drugima, koliko god je to moguće.¹¹⁴

Iz navedenog primjera izdvajam sintagmu *belli belirsiz dayanışma duygusundan* koja se prevodi kao *i to neočekivano iskreno* iz koje vidimo da je glagolska imenica *dayanışma* stupila u drugu genitivnu vezu sa imenicom *duygu*, a zatim imenica *duygu* na sebi ima i sufiks za padež ablativ.

¹¹⁰ Pamuk: 2002, str.218

¹¹¹ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.346

¹¹² Kerovec, Rafaelli:2021, str.203

¹¹³ Pamuk: 2002, str.141

¹¹⁴ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.229

c) Imenice ders-sat (čas), merkez-središte, konum-pozicija, yol-put

Kerovec i Rafaelli ovakve imenice označavaju za imenice pojavnosti čija je namjena ostvarivanje radnje izražene glagolskom imenicom. Ovakve se sintagme prevode u bosanskom jeziku uglavnom pomoću glagolske imenice *-nje*, a značenje namjene potvrđuje se prijedložnim izrazom *za+određena sintagma*¹¹⁵

*Aydınlanma yolunda çıktığın o büyük ve soylu yolculuktan kimse seni döndüremez.*¹¹⁶

*Krenuo si na veliko i plemenito putovanje prema prosvjećenju: s toga te puta više nitko neće svratiti.*¹¹⁷

Iz navedenog primjera izdvajam sintagmu *aydınlanma yolunda* koja se prevodi kao *putovanje prema prosvjećenju*, te analizom vidimo da je glagolska imenica *aydınlanma* stupila u drugu genitivnu vezu sa imenicom *yol*, a zatim imenica *yol* još ima i sufiks za padež lokativ.

d) Imenice arzu-želja, tutku-strast, hayal-san, niyet-namjera, plan-plan

Ovakvim imenicama se izražava želja, težnja ili nastojanje da se izvrši radnja ili skolonost ili običaj vršenja radnje. Kerovec i Rafaelli navode da se na hrvatski odnosno bosanski jezik prevode atributnom surečenicom sa veznikom *-da*. Također se ponekad mogu prevoditi u funkciji atributa u obliku prijedložno padežnog izraza na primjer: *za+instrumental, prema+dativ*, te kao takva ima značenje usmjerenosti prema nekom cilju.¹¹⁸

*Bu yalnız bütün çocukluğunun değil, bir gün tekrar İstanbul'da yaşama hayalinin de sonu anlamına geliyordu.*¹¹⁹

*Sve te promjene nisu značile samo kraj njegova djetinjstva, nego i kraj njegova sna da će se jednoga dana vratiti i nastaviti živjeti u Istanbulu.*¹²⁰

¹¹⁵ Kerovec, Rafaelli:2021, str.204

¹¹⁶ Pamuk: 2002, str.90

¹¹⁷ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.147

¹¹⁸ Kerovec, Rafaelli:2021, str.205

¹¹⁹ Pamuk: 2002, str.18

¹²⁰ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.29

Iz navedenog primjera izdvajam sintagmu *İstanbul'da yaşama hayalinin de sonu anlamına* koja se prevodi kao *kraj njegova sna da će se jednoga dana vratiti i nastaviti živjeti u Istanbulu*. Analizom uviđamo da je glagolska imenica *yaşama* stupila u drugu genitivnu vezu sa imenicom *hayal*, koja zatim stupa u prvu genitivnu vezu sa imenicom *son*.

*Sunay'ın Lacivert'i serbest bırakma niyetinden ne kadar haberdar olduklarını ise son ana kadar kimse bilmiyordu.*¹²¹

*Do zadnjega trena nitko nije znao koliko su bili obaviješteni o Sunajevoj namjeri da oslobodi Modrog.*¹²²

Iz primjera izdvajam sintagmu *Sunay'ın Lacivert'i serbest bırakma niyetinden* koja se prevodi kao *o Sunajevoj namjeri da oslobodi Modrog*. Kroz analizu vidimo da je glagolska imenica *bırakma* stupila u drugu genitivnu vezu sa imenicom *niyet*, te zatim riječ *niyet* na sebi ima sufiks za padež ablativ.

e) **İmenice güç-snaga, fırsat-prilika, ihtimal-mogućnost, yasak-zabrana, hak-pravo**

Ove imenice označavaju mogućnost ili nemogućnost, osobinu ili nedostatak osobine potrebne da se radnja izvrši. I ovakve sintagme se prevode atributnom surečenicom sa veznikom *-da*, i imeničkom sintagmom s atributnim genitivom glagolske imenice na *-nje*.¹²³

*Kızının koluna daha bir güçle sarılırken, çevresine kendisini bu hareketin bir parçası yapacak bir tartışma fırsatı, ucundan tutacağı bir hareket arayarak yarı mutluluk yarı korkuyla bakındı.*¹²⁴

*Privinuvši se još jače uz Svilinu ruku, osvrtao se oko sebe i razdragan i preplašen: tražio je priliku za prepirku u koju bi se i sam mogao uključiti, sukob koji bi barem sa strane mogao podržati.*¹²⁵

¹²¹ Pamuk: 2002, str.196

¹²² Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.313

¹²³ Kerovec, Rafaelli:2021, str.207

¹²⁴ Pamuk: 2002, str.221

¹²⁵ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.353

Iz navedenog primjera izdvajam sintagmu *bir tartışma fırsatı* koja ima prijevodni ekvivalent na bosanskom jeziku *prilika za prepirku*. Kroz analizu vidimo da je glagolska imenica *tartışma* stupila u drugu genitivnu vezu sa imenicom *fırsat*.

*Alman parasıyla besleniyor olmak sana bu milletin inançlarını ayaklar altına alma hakkını vermez!*¹²⁶

*Činjenica da te hrani Njemačka ne daje ti pravo da gaziš po vjeri svoga naroda!*¹²⁷

Iz navedenog primjera izdvojit ću sintagmu *bu milletin inançlarını ayaklar altına alma hakkını vermez*, u prevodu *ne daje ti pravo da gaziš po vjeri svoga naroda*, iz koje nas interesuje dio *alma hakkını*. Analizom uviđamo da je glagolska imenica *alma* stupila u drugu genitivnu vezu sa imenicom *hakk*, a zatim imenica *hakk* dobija sufiks za padež akuzativ te je ova sintagma direktni objekt glagola *vermek*.

Nakon što sam navela funkcije glagolske imenica na *-ma* u rečenici, a zatim i objasnila njeno stupanje u prvu i drugu genitivnu vezu i za svako stupanje sa određenim imenicama navela primjere iz svog korpusa, u nastavku ću reći nešto više o glagolima koji zahtijevaju glagolske imenice na *-mak* i *-ma*.

Glagoli koji zahtijevaju glagolske imenice na -mak i -ma

Kao što sam već rekla, ove imenice izražavaju tok i vršenje radnja koja je višekratna, ali ne i vremenski označena. Shodno tome, one se nalaze kao dopuna određenim glagolima, a prema Čauševiću to su¹²⁸:

a) Fazni glagoli

Čaušević ove glagole navodi kao one koji označavaju početak, završetak i nastavak vršenja glagolske radnje npr.: *gülmeye başlamak-početi se smijati*, *ağlamayı kesmek-prestati plakati*, *konuşmaya devam etmek-nastaviti pričati*.¹²⁹ To možemo vidjeti kroz primjer iz našeg korpusa, djela *Kar*, Orhana Pamuka:

¹²⁶ Pamuk: 2002, str.170

¹²⁷ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.274

¹²⁸ Čaušević:1996, str.341-342

¹²⁹ Čaušević:1996, str.341

"Çok sevindim sizi burada gördüğüme," dedi açık başını örtmeye çalışarak, ama örtmeden televizyonun karşısına oturup babasına akıl vermeye başladı.¹³⁰

"Baş mi je drago što ste ovdje", rekla mu je pokrivajući otkrivenu kosu, a onda je od toga odustala, sjela nasuprot televizoru i počela savjetovati oca.¹³¹

İz navedenog primjera izdvajam sintagmu *akıl vermeye başladı* koja se prevodi kao *počela savjetovati*. Kroz analizu vidimo da glagol *başlamak* u ovom slučaju ima svoju dopunu uz pomoć glagolske imenice *akıl verme* koja u ovom primjeru još dolazi sa sufiksom za padež dativ, kojeg sam glagol *başlamak* i zahtijeva. U nastavku ću navesti još jedan primjer iz istog korpusa.

Lacivert aynı gün ve saatlerde Manisa'da türbancı kızları destekleyen bir konferans verdiğini kanıtlamasına rağmen, olayı ve kendi ününü bütün ülkeye yayan basından kaçıp gizlenmeye devam etmişti.¹³²

Modri je ponudio dobar alibi - toga se dana i u to doba nalazio u Manisi. na skupu potpore pokrivenim djevojkama - ali se nastavio skrivati od medija koji su taj događaj, kao i njegovu slavu, proširili čitavom zemljom.¹³³

İz primjera izdvajam sintagmu *gizlenmeye devam etmişti* čiji prijevodni ekvivalent u bosanskom jeziku glasi *nastavio se skrivati*. Analizom uviđamo da glagol *devam etmek-nastaviti* u primjeru ima dopunu glagolskom imenicom *gizlenme* koja se kao i u prethodnom primjeru nalazi u padežu dativu, kojeg sam glagol *devam etmek* zahtijeva.

b) Glagoli koji označavaju želju, namjenu, trud

Prema Čauševiću ovakvi glagoli označavaju želju i namjenu za završetkom vršenja radnje, te tu spadaju: *dönmeyi arzu etmek-poželjeti se vratiti, gitmeye niyet etmek-namjeravati otići, okumayı sevmek-voljeti çitati kazanmaya çalışmak*.¹³⁴

Kadife babasının elini tutarken Lacivert'in bezgin ve alaycı yüzünü okumaya çalıştı.¹³⁵

¹³⁰ Pamuk:2002, str.141

¹³¹ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.228

¹³² Pamuk2002, str.40

¹³³ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.70

¹³⁴ Čaušević:1996, str.341

¹³⁵ Pamuk: 2002, str.155

*Kadifa je, držeći oca za ruku, pokušavala pročitati mrzovoljno i podrugljivo lice svoga ljubavnika.*¹³⁶

Íz navedenog primjera izdvajam sintagmu *okumaya çalıştı* čiji je prijevodni ekvivalent u bosanskom jeziku *pokušavala pročitati*. Analizom uviđamo da glagol *çalışmak* u ovom primjeru ima dopunu glagolskom imenicom *okuma* koja na sebi nosi sufiks za padež dativ.

c) Glagoli koji označavaju molbu, zabranu, naređenje

Čaušević ovdje navodi glagole *çıkmasını rica etmek-zamoliti nekoga da izađe, -mesini söylemek-narediti/reći nekome, -mesini menetmek-zabraniti nekom.*¹³⁷ To možemo uvidjeti kroz sljedeće primjere iz djela *Kar*, Orhana Pamuka.

*İpek onları içeri almasını ve çay vermesini söyledi.*¹³⁸

*Svila ju je zamolila da ih uvede i ponudi čajem.*¹³⁹

Íz primjera izdvajam sintagmu *çay vermesini söyledi* koja se prevodi kao *da ponudi čajem*.

*Ka'nın gitmesinden kırk beş dakika sonra İpek odanın donmuş penceresini zorlayarak açtı ve kaldırımdan geçmekte olan bir gence Millet Tiyatrosu'na götürülmemiş imam hatipli şaşkın bir öğrenciye 203 no.lu odada kilitli kaldığını, aşağıya otelin girişine haber vermesini rica etti.*¹⁴⁰

*Çetreset i pet minuta nakon Kaova odlaska, teškom je. mukom otvorila zamrznuti prozor i nekom mladiću na ulici - a bio je to jedan mirni učenik koji se držao daleko od kazališta - doviknula da je ostala zaključana u sobi 203 te ga zamolila da uđe u hotel i obavijesti recepcionara.*¹⁴¹

Íz navedenog primjera izdvajam sintagmu *haber vermesini rica etti* koja se prevodi kao *zamolila da obavijesti*. Analizom uviđamo da glagol *rica etmek* u primjeru ima dopunu glagolskom imenicom *haber verme* koja zatim ima sufiks za padež akuzativ.

¹³⁶ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.253

¹³⁷ Čaušević:1996, str. 341

¹³⁸ Pamuk: 2002, str.190

¹³⁹ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.304

¹⁴⁰ Pamuk: 2002, str.221

¹⁴¹ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.352

d) Glagoli koji označavaju nakanu i odluku

U ovu grupu spadaju glagoli poput glagola *karar vermek-nešto odlučiti*.¹⁴²

*Bu, bana Yeni Hayat Pastanesi'nde dikkatle anlattığı gibi, İpek'e göre o akşam Ka ile Frankfurt'a gitmeye karar verdiği kesin bir kanıtydı.*¹⁴³

*A to joj je, kako mi je objasnila u slastičarnici Novi život, bio siguran dokaz da je te večeri bila odlučna otići s Kaom.*¹⁴⁴

Iz navedenog primjera izdvajam sintagmu *gitmeye karar verdiği* koja se prevodi kao *bila odlučna otići*. Kroz analizu uviđamo da glagol *karar vermek*, koji se u ovom slučaju nalazi u formi glagolske imenice na *-dik*, ima svoju dopunu glagolskom imenicom *gitme*. Glagolska imenica *gitme* još na sebi ima sufiks za padež dativ.

e) Glagoli koji označavaju ugodna čuvstva

U glagole ugodna čuvstva, Čaušević ubraja glagole *sevinmek-radovati se, sevmek-voljeti, hoşlanmak-svidati se*.¹⁴⁵

*Ka paranoyakça bir şüphyle dinlendiğini düşündüğü için Türkiye ile telefonla görüşmeyi sevmezdi.*¹⁴⁶

*Izbjegavao je telefonske razgovore s Turskom jer je - paranoičan kakav je bio - sumnjao da ga prisluškiju.*¹⁴⁷

Iz navedenog primjera izdvajam sintagmu *telefonla görüşmeyi sevmezdi* koja se prevodi kao *izbjegavao je telefonske razgovore*. Kroz analizu uviđamo da glagol *sevmek* ima svoju dopunu glagolskom imenicom *görüŝme* koja na sebi ima sufiks za padež akuzativ, kojeg i sam glagol *sevmek-voljeti* zahtijeva.

¹⁴² Čaušević:1996, str.342

¹⁴³ Pamuk:2002, str.225

¹⁴⁴ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.357

¹⁴⁵ Čaušević:1996, str.342

¹⁴⁶ Pamuk: 2002, str.146

¹⁴⁷ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.236

f) Glagoli sa značenjem sumnje, strahovanja ili bojazni

Tu spadaju glagoli poput *çekinmek-ustručavati se, korkmak-bojati se, acımak-sažaljevati*.¹⁴⁸

Kapıdaki aramadan korktum.¹⁴⁹

Bojao sam se pretraživanja na ulazu.¹⁵⁰

Íz navedenog primjera izdvajam sintagmu *aramadan korktum* koja ima svoj prijevodni ekvivalent u bosanskom jeziku *bojao sam se pretraživanja*. Iz primjera analiziramo da glagol *korkmak* u ovom primjeru ima svoju dopunu glagolskom imenicom *arama* koja na sebi nosi sufiks za padež ablativ, kojeg svakako glagoli sumnje i strahovanja zahtijevaju.

g) Glagoli kretanja

Glagole *gelmek-doći* i *gitmek-otići* Čaušević ubraja u glagole kretanja.¹⁵¹

"Çok gecikmeden gelirim".¹⁵²

"Neće mi trebati dugo".¹⁵³

U ovom primjeru vidimo da glagol *gelmek* imaju svoju dopunu glagolskom imenicom *gecikme* koja zatim na sebi ima sufiks za padež ablativ. Ovdje bi se ovaj padež mogao smatrati i padežom isključivanja s obzirom da se rečenica može prevesti kao *Neće proći mnogo doći ću*.

Bati'dan casusluk etmeye gelmiş bir ateiste bu güvenceyi bugün ancak Sunay verebilir.¹⁵⁴

Ateistu koji se ovamo dovukao sa Zapada da bi nas uhodio takvo jamstvo danas može dati jedino Sunaj.¹⁵⁵

Íz navedenog primjera izdvojit ću sintagmu *Bati'dan casusluk etmeye gelmiş bir ateiste* koja se prevodi kao *ateistu koji se ovamo dovukao sa Zapada da bi nas uhodio*. Kroz analizu uviđamo

¹⁴⁸ Čaušević:1996, str.342

¹⁴⁹ Pamuk: 2002, str.79

¹⁵⁰ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.130

¹⁵¹ Čaušević:1996, str.342

¹⁵² Pamuk: 2002, str.29

¹⁵³ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.51

¹⁵⁴ Pamuk: 2002, str.184

¹⁵⁵ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.296

da glagol *gelmek* u ovom slučaju imaju dopunu glagolskom imenicom *casusluk etme* koja zatim na sebi ima sufiks za padež dativ.

h) Grupa ostalih glagola

Posljednju grupu koju Čaušević navodi je grupa u koju spadaju glagoli poput *beklemek-čekati*, *karşı çıkmak-usprotivi se*, *ikna etmek-ubijediti*, *merak etmek-brinuti se*.¹⁵⁶

*Turgut Bey'i otelden çıkmaya ikna etmek için, başkaları için birşeyler yapmaktan, ülkenin yoksulluğu ve dertleri için sorumluluk duymaktan, uygarlaşma azminden ve belli belirsiz dayanışma duygusundan söz ederken, beklenmedik bir samimiyet geçti içinden.*¹⁵⁷

*Da bi nagovorio gospodina Turguta da bar nakratko ode iz hotela, pričao mu je - i to neočekivano iskreno - da je čovjek dužan učiniti nešto i za druge, da je dužan osjećati i odgovornost za siromaštvo i nedaće svoje domovine, da svatko treba sudjelovati u nastojanju da se prevlada teški put civiliziranja i biti oslonac drugima, koliko god je to moguće.*¹⁵⁸

Íz ovog primjera izdvajam sintagmu *otelden çıkmaya ikna etmek için* koja se prevodi kao *Da bi nagovorio da ode iz hotela*. Analizom vidimo da glagol *ikna etmek* ima svoju dopunu glagolskom imenicom *çıkma* koja dodatno na sebi ima sufiks padeža dativa kojeg zahtijeva glagol *ikna etmek*.

¹⁵⁶ Čaušević:1996, str.342

¹⁵⁷ Pamuk: 2002, str.141

¹⁵⁸ Pamuk:2006, s turskog prevela: Marta Andrić, str.229

Zaključak

Na početku svog rada ukratko sam iznijela informacije o infinitnim skupinama i njihovim upotrebama u rečenicama u turskom jeziku, s ciljem da jasnije i bolje približim svoju temu. Navela sam šta su to glagolske imenice, te koje u turskom jeziku postoje, a zatim prešla na glavnu temu svog rada glagolsku imenicu na *-ma*. Prema gramatikama Čauševića, Underhilla i Göknela, te gramatici Zeynep Korkmaz navela sam ključne definicije i detalje o glagolskoj imenici na *-ma*. Nakon toga sam više govorila o njenoj funkciji u rečenici ukoliko se nađe na mjestu subjekta, predikata, objekta ili atributa, a zatim i o njenoj konstrukciji sa određenim postpozicijama i prisvojnim sufiksima kada se ona prevodi kao adverbijal uzroka, načina, namjene itd. Vodeći se radom autorica Barbare Kerovac i Ide Rafaelli kao teorijskim okvirom, detaljno sam obradila upotrebu ove glagolske imenice u prvoj i drugoj genitivnoj vezi dajući primjere iz korpusa, te sam navela uz kakve najčešće imenice ona dolazi u genitivnim vezama poput imenica: *anlam, fayda, zarar, sebep, darbe, arzu, zevk, istek* i brojne druge. Na kraju sam navela sve grupe glagola koje dolaze uz glagolsku imenicu na *-ma* kao i onu na *-mak*, i njihove prijevodne ekvivalente, za sve dajući primjere iz svog korpusa, djela *Snijeg*, Orhana Pamuka. Naravno da je fond tih glagola jako velik i da bi se jedan rad mogao posvetiti samo glagolima koji zahtijevaju takvu dopunu, ali ja sam u svom radu izdvojila one za koje sam mislila da su najupotrebljiviji i najjasniji kako bi se shvatila suština takvih konstrukcija.

Tokom pisanja svog rada, primijetila sam da je glagolska imenica na *-ma* jako zastupljena u upotrebi u turskom jeziku, te da često ni ne primjetimo da je u konstrukcijama zapravo iskorištena upravo ona.. Kako smatram da u nekim slučajevima ova glagolska imenica olakšava shvatanje rečenice i sam njen izgovor jer preoblikom finitne glagolske rečenice u rečenicu s glagolskom imenicom ona postaje kraća, tako smatram da učenje i prevođenje spomenutih glagolskih imenica može predstavljati poteškoću ukoliko ne znamo koju funkciju gl.imenica obnaša u rečenici.

Literatura

1. Čaušević, Ekrem, *Gramatika suvremenoga turskog jezika*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 1996, 521 str.
2. Čaušević, Ekrem, *Nominalizacija u turskome jeziku II*, Filozofski fakultet, Zagreb, 1997, 32 str
3. Čaušević, Ekrem, *Ustroj, sintaksa i semantika infinitivnih glagolskih oblik u turskom jeziku*, Ibis grafika, Zagreb, 2018., 358 str.
4. Göknel, Yüksel, *Turkish Grammar-Academic edition*, Vivatinell, Istanbul, 2012, 438 str.
5. Göksel, Aslı, Karslake, Celia, *Turkish: A comprehensive grammar*, Routledge, London, 2015, 535str.
6. Kerovec, Barbara, Rafaelli, Ida, *S infinitivnim oblicima kroz Istanbul: glagolska imenica na -ma u atributnoj funkciji i njezini hrvatski prijevodni ekvivalenti*, Filozofski fakultet, Zagreb, 2021, 184-213 str.
7. Korkmaz, Zeynep, *Türkiye Türkçesi Grameri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2009, 1344str.
8. Leontić, Marija, *Türkçede fiilimsiler*, Univerzitet Gotse Delçev, Štip, 1.02 Genel bilimsel makale: 2017, 68-81 str.
9. Underhill, Robert, *Turkish Grammar*, The MIT Press, London, 1976, 494 str.
10. Turgay, Tacettin. "Against the Mood Account of Turkish Nominalizers." *Zemin*, s. 2:2021, 162-182 str

Izvori

1. Pamuk, Orhan, *Kar*, İletişim, Ankara, 2002, 248 str.
2. Pamuk, Orhan, *Snijeg*, s turskog prevela: Marta Andrić, Vuković & Runjić, Zagreb, 2006, 399 str